

Talousarvion laadintaohjeet 2026 ja suunnitelmavuodet 2027–2028

Talousarviota koskeva lainsäädäntö

Kuntalain 110 § (10.4.2015/410) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kuntien tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan taloussuunnitelmassa tulee päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna jaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan.

Talousarvion ja -suunnitelman päätehtävät:

- asettaa palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet,
- budjetoida menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille,
- osoittaa, miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Talousarvioon 2026 laatimisen lähtökohdat

Suomen talouden odotetaan jatkavan hidasta piristymistään vuonna 2026, kun talouskasvu kiihtyy ja investoinnit lisääntyvät inflaation hidastumisen ja korkojen laskun seurauksena, mutta kasvua varjostavat korkeammiksi jäävät tullit ja epävarmuus kansainvälisessä taloudessa. Työllisyys alkaa kohentua merkittävämmiin ja julkisen talouden alijäämä pysyy ennusteissa kolmen prosentin rajan alapuolella.

Heikon alkuvuoden (2025) kehityksen vuoksi talouskasvu jää tänä vuonna 0,3 prosenttiin. Vuonna 2026 kasvu kuitenkin kiihtyy 1,3 prosenttiin ja vuonna 2027 edelleen 1,7 prosenttiin. Heikon suhdanteen vuoksi vuoden 2025 työttömyysaste nousee 9,4 prosenttiin, mutta alkaa laskea ennustejaksolla suhdanteen kohentuessa. Ennuste kuluvan vuoden inflaatioksi on 1,8 % ja hintojen nousuvauhti jää alle 2 prosentin myös seuraavina vuosina.

Vuoden 2024 kuntatalouden tilanne heikkeni ennakoidusti johtuen erityisesti sote-uudistukseen liittyvien kertaluonteisten erien poistumisesta. Heikentyminen jäi kuitenkin syksyn 2024 kuntatalousohjelmassa ennakoitua pienemmäksi muun muassa toimintakulujen maltillisen kasvun vuoksi. Myös verotulojen kehitys oli ennakoitua parempi.

Syksyn Kuntatalousohjelman mukaan kuntien talousnäkymät heikkenevät. Yleinen talouden heikko suhdannetilanne vaikuttaa kuntien verokertymään, ja toisaalta kuntien menot kasvavat henkilöstökustannusten nousun, työttömyyden kasvun ja investointitarpeiden vuoksi. Kuntien väliset erot tulo- ja menokehityksessä ovat kuitenkin merkittäviä.

Valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,9 miljardia euroa vuonna 2026, mikä on noin 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2025. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,9 miljardia euroa, kuntien verotulomenetysten korvaukset noin 0,5 miljardia euroa ja muut valtionavut noin 0,5 miljardia euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2026 noin 3,55 miljardia euroa. Valtionosuus kasvaa vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 185,5 miljoonaa euroa. Valtionosuutta korottavat kustannustenjaon tarkistus, indeksikorotus ja tehtävämuutokset, ja sitä vähentävät 75 miljoonan euron pysyvä valtionosuuden vähennys sekä indeksikorotuksen leikkaaminen yhtä prosenttiyksikköä vastaavasti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuonna 2026 noin 1,3 miljardia euroa kuten tänäkin vuonna. Esi- ja perusopetuksen tuen uudistus on tullut voimaan tänä syksynä, ja ensi vuonna uudistuksen kokonaisvaikutus nousee 91,7 miljoonaan euroon kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa.

Kunnan talousarvio

Talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelu ja toiminnan suunnittelu perustuu vuoden 2025 talousarviotasoon, sen toteutumiseen, kunnan yleiseen taloustilanteeseen sekä hyväksyttyyn talouden tasapainottamisohjelmaan.

Annetusta raamista voidaan poiketa vain lakisääteisten velvoitteiden tai toiminnan kannalta välttämättömien toimien takia. Muutokset on perusteltava.

Valtionosuudet

Valtionosuudet	TP 2024	TAE 2025	TA 2026
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	49 223	289 972	424 486
Verotuloihin perustuva tasaus	800 409	833 721	811 331
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	260 000		
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-356 791	-356 791	-387 834
Verotulomenetysten kompensatiot	441 292	330 324	329 486
Yhteensä	1 194 133	1 097 226	1 177 469
muutos edellinen vuosi, €		-96 907	+80 243

Perustuvat Kuntaliiton syyskuu 2025 ennusteeseen

Verotulot

Vuonna 2026 verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia. Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 10,7 mrd. euroa, mikä on noin 0,6 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,74 mrd. euroa vuonna 2026. Yhteisöveron maksuunpanon mukaisen kokonaistuoton arvioidaan kasvavan vuosina 2026–2029 keskimäärin noin 1,5 prosenttia vuodessa. Kiinteistöveron tuotto on noin 2,38 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 27 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025.

Kihniön kunnan verotulojen arvioidaan kasvavan 3,6 % vuodesta 2025 vuoteen 2026.

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2023	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	2 521	2 518	2 621	2 722	2 708	2 802
Muutos %	-49,6	-0,1	4,1	3,9	-0,5	3,5
Yhteisövero	747	644	601	636	674	707
Muutos %	-35,3	-13,8	-6,6	5,9	5,9	5,0
Kiinteistövero	563	598	596	597	597	597
Muutos %	0,8	6,4	-0,4	0,2	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	3 830	3 760	3 818	3 956	3 979	4 106
Muutos %	-42,9	-1,8	1,6	3,6	0,6	3,2

Meno- ja tulomääräraha

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnantavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviossa käytetään nettobudjetointia. (käyttötalouden tulojen ja menojen erotus)

Menot ja tulot tulee budjetoida realistisesti. Hallintokunnat tarkastavat maksunsa ja taksansa syksyllä 2025. Mahdolliset muutokset vuoden 2026 alusta alkaen.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

- Palkat tarkastellaan vakanssikohtaisesti. Palkkatiedot saa palkanlaskennasta. Palkkakuluihin on laskettu vuoden 2026 palkankorotukset (2,47 % vuoden 2025 tasoon). Oppimisen tuen uudistuksen +15.000 euroa. Ta-sopeuttamisohjelma huomioitu.

Vuoden 2025 TA

Tulot	626.545
Menot	-3.791.595
Toimintakate	-3.165.050

Raami 2026

Tulot	626.545
Menot	-3.801.487
Toimintakate	-3.174.942

Tekninen lautakunta

Palkat tarkastellaan vakanssikohtaisesti. Teknisen toimen raamista poistettu kiinteistöjen purku ja myyntitulot (ei toteudu aiemman suunnitelman mukaan). Sisäisten kulujen ja huleveden kehittämisestä aiheutuva säästö huomioitu.

Vuoden 2025 TA

Tulot	2.223.867
Menot	-2.309.996
Toimintakate	-86.129

Raami 2026

Tulot	1.948.730
Menot	-2.211.383
Toimintakate	-262.653

Kunnanhallitus

Palkat tarkastellaan vakanssikohtaisesti. Ta-sopeuttamisohjelma huomioitu. Henkilöstökulujen, ympäristöterveydenhuollon ja sisäisten kulujen säästö huomioitu sekä Te-palvelujen kustannusten lisäys.

Vuoden 2025 TA

Tulot	398.190
Menot	-1.567.779
Toimintakate	-1.169.589

Raami 2025

Tulot	334.490
Menot	-1.455.077
Toimintakate	-1.120.587

Valtuustoon nähden sitovuustaso on lautakuntakohtainen. Suunnitteluvuosina pyritään realistiseen arvioon ja huomioidaan tasapainottamistoimenpiteet.

Palvelujen ostoja, tarvikkeita ja muita kuluja korotettu 1 %

Henkilöstömenot

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.2.2028 saakka.

Vuoden 2026 palkat lasketaan vakanssikohtaisesti. Palkkoihin on laskettu 2,47 % korotus vuoden 2025 tasoon. **Osastokohtaiset laskelmat saa palkkasihteeriltä.**

Sivukulut lisätään palkanlaskennan toimesta talousarvio-ohjelmaan. Myös sivukulut kuuluvat asetettuun nettoon.

Henkilöstökulut jaetaan työsuhteen luonteen mukaisille tileille:

40001 vakinaiset palkat

40002 sijaisten palkat

40003 tilapäisten (määräaikaisten) palkat

Kevan tasausmaksu 78.850,08 € jaetaan osastoille budjetoitujen palkkojen suhteessa heti kun kaikkien osastojen palkkakulut ovat tiedossa.

Tasausmaksu kohdennetaan talousosaston toimesta osastoille. Tasausmaksu sisältyy nettokustannuksiin.

- yli 3 kk työsuopimuksiin tulee pyytää täyttölupa kunnanjohtajalta

- Vuosilomat tulee porrastaa niin, että sijaisten määrä vähenee.

Sisäiset veloitukset

- Hallintokuntien väliset sisäiset veloitukset tehdään nettohinnoin. Sisäiset veloitukset tarkistetaan ennen talousarvion laatimista. Mikäli kustannustasossa tapahtuu olennaisia muutoksia talousarviovuoden aikana, tullaan sisäisiä veloituksia oikaisemaan loppuvuodesta tarpeen mukaan. Hallintokunnan tulee ilmoittaa sisäiset veloitukset myös toiselle hallintokunnalle. Ne on budjetoitava (sisäisenä tuloina ja menoina) täsmälleen ilmoitetun mukaisesti. Sisäisten menojen kustannusten kasvattamista toisille osastoille tulee hillitä.
- **Osastot valmistelevat ensin palkkatiedot ja tukipalvelut, jotka jaetaan muille osastoille tai kustannuspaikoille ja ilmoittavat ne talouspäällikölle. Taloustoimisto laittaa sisäiset menot ohjelmaan.**

Muuta huomioitavaa

- hallintosäännön (70 §) mukaisesti työntekijöille laaditaan tehtäväkuvaus
- kehityskeskustelut pidetään vuosittain
- tietohallinto vastaa koneiden ja laiteiden sopimusten ajantasaisuudesta. Tiedot leasing-kustannuksista tulee kysyä tietohallinnolta (päätyvät ja uudet sopimukset)
- pikkujouluavustus 45 € / työntekijä varataan osastoittain
- Tyky-rahalla 80 € /työntekijä varataan osastoittain

Tavoitteet ja seurantamittarit

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta.

Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet. Toiminnallinen tavoite liittyy nimensä mukaisesti toimintaprosessin ohjaamiseen ja taloudellisilla tavoitteilla ohjataan kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Kuntastrategia ohjaa tavoitteiden asettamista.

Tavoitteet on pyrittävä asettamaan siten, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Tavoitteiden seuraamiseen asetetaan mittareita.

Tavoitteet ja mittarit asetetaan uuden hyväksytyn kuntastrategian pohjalta. Painopistealueet ovat seuraavat:

- Uudet innovaatiot opetuksen saralla
- Alueellisen yritys- ja erityisosaamisen tunnistaminen ja kehittäminen
- Kuntataloudesta huolehtiminen
- Matkailuun panostaminen
- Kuntalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen
- Monipaikkaisuuden edistäminen
- Energiainvestoinneista elinvoimaa
- Ihmisen kokoinen Kihniö

Tässä yhteydessä pyydetään kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

- toiminnallisten tavoitteiden tulee olla palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tunnuslukuja. Toiminnan tulosten vaikuttavuutta kuvaavat asiakaskohtaisten vaikutusten kehittyminen, palvelujen riittävyys ja peittävyys suhteessa kysyntään, toiminnan oikea alueellinen, väestöllinen ja sisällöllinen kohdentuvuus suhteessa tarpeisiin sekä toiminnan oleelliset välilliset vaikutukset, kuten vaikutukset tasa-arvon, aluepolitiikan tai ympäristön kehittämiseen.

- asetettujen tavoitteiden on oltava mitattavissa tai niiden toteutuminen on voitava muutoin todentaa.

- kun asetetaan talousarvion tavoitteita ja niiden mittareita sekä toimenpiteitä on samalla arvioitava, onko niihin realistista päästä, sillä tavoitteiden toteutuminen on osoitettava seuraavassa tilinpäätöksessä. **Sellaisia tavoitteita ja mittareita, joihin itsellä on vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa, ei kannata asettaa. Tavoitteiden pitää olla sellaisia, joiden saavuttaminen on vähintäänkin osittain riippuvaista omasta toiminnasta.**

- tavoitteiden tulee kohdistua pääosin toimialojen ydintoimintaan ja olla ajantasaisia ja merkityksellisiä nykyisessä tilanteessa.

- tavoitteet eivät saa olla sellaisia, että niiden toteutuminen on itsestään selvää. Tavoitteiden saavuttaminen kuvaillaan vastaavan vuoden toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Sitovat tavoitteet tulee olla kunnan strategian mukaisia ja edesauttaa siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista. **Toiminnalliset tavoitteet sitovat lautakuntia ja viranhaltijoita samalla tavalla kuin sitovat määrärahat.** Talousarvion laadinnassa on huomioitava kunnan strategian mukaiset tavoitteet.

Tavoitteiden toteutumista seurataan talouden osavuosikatsausten yhteydessä. Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään oheisen taulukon mukaisesti. Taulukkoa hyödynnetään myös sitovien tavoitteiden seurannassa tilinpäätöksessä. Tavoitteiden asettamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on valtuustotasoinen asiakirja. Tavoitteiden tulee olla riittävän merkittäviä koko kunnan toiminnan kannalta. Tavoitteiden tulee edistää kuntastrategian toteutumista. Palvelualueen toiminnallisten tavoitteiden määrä on 3-10 kpl. Talousarviossa määriteltyjen tavoitteiden lisäksi yksiköillä voi olla monia alemman tason tavoitteita, mutta niitä kaikkia ei tarvitse käsitellä talousarviossa ja ne eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
<i>Mihin kuntastrategian mukaiseen tavoitteeseen toiminnallinen tavoite linkittyy?</i>	<i>Toiminnallinen tavoite kuvattuna mahdollisimman yksiselitteisesti. Tavoitteessa pyritään määrittelemään kohdevuoden tavoite, mutta tavoitteet voivat olla myös monivuotisia ja toistua useassa perättäisessä talousarviossa.</i>	<i>Miten tavoitteen toteutuminen mitataan? Mahdollisuuksien mukaan käytetään selkeästi määriteltyjä määrällisiä mittareita. Tarvittaessa määritellään laadullinen arviointi ja miten se toteutetaan ja kuka sen toteuttaa.</i>	<i>Kuvataan tavoitteenasettelun ja mittareiden kautta olennaisilta osin lähtötaso ja tavoitetaso suunnitelmavuonna</i>

Investoinnit

Lautakunnat tekevät ehdotuksen hallinnonalansa investoinneista ehdottomasti syyskuun aikana, jotta poistolaskenta voidaan aloittaa. Investoinniksi merkitään yli 10.000 euron hankinnat.

Investoinneista ilmoitetaan hankintahinta, kustannuspaikka, valmistumisaika, tulo-rahoitus ja nettohinta. Huomioidaan myös suunnitteluvuosille tulevat investoinnit realistisesti (oma toiminta/rakennuttaminen)

Investoinnit tulee olla valmiina 15.10.2025 mennessä selostuksineen. Hallituksen hyväksymä lista investoinneista valmistumisaikoineen toimitetaan talouspäällikölle.

Konserniohjaus Kihniön Vesi- ja Lämpö Oy:lle sekä muille tytäryhteisöille.

Kunnanhallitus ohjeistaa Kihniön Vesi ja Lämpö yhtiötä sekä muita tytäryhteisöjä.

Ennen lautakunnan talousarviokäsittelyä käydään keskustelu johtoryhmän kanssa ehdotuksesta.

Kunnanhallitus käsittelee talousarvioehdotuksen 1.12. ja valtuusto 8.12.2025.

Talousarviokirjapohja on osastojen käytössä Y-aseamalla johtoryhmän työtilassa. Materiaalin tulee olla valmiina 21.11.2025 mennessä.

Ennen lautakuntakäsittelyä talousarvioehdotus käydään johtoryhmä/talouso-saston kanssa läpi.

Kihniö 2.10.2025

Kristiina Mäkelä
kunnanjohtaja